

TŘI muži

ve

člunu

O PSU NEMLUVĚ

JEROME
K. JEROME

Tři muži ve člunu (o psu nemluvě)

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.xyz.cz

www.albatrosmedia.cz

x·y·z

NAKLADATELSTVÍ

Jerome K. Jerome

Tři muži ve člunu (o psu nemluvě) – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

TŘI muži

 ve
člunu

O PSU NEMLUVĚ

JEROME
K. JEROME

Předmluva

Hlavní krása této knihy nespočívá tolik v jejím literárním stylu nebo v rozsahu a užitečnosti informací, které poskytuje, ale v její prosté pravdivosti. Následující stránky jsou záznamem příhod, které se opravdu staly. Vše, co zbylo učinit, bylo přibarvit je; a za to nebyl naučtován žádný příplatek. Jiří, Harris a Montmorency nejsou básnické ideály, ale postavy z masa a krve – a to zvláště Jiří, který váží kolem devadesáti kil. Jiná díla mohou vynikat hloubkou myšlenek a znalostí lidské povahy, další s naším příběhem mohou soupeřit v originalitě a rozsahu, ale žádné doposud známé dílo ho nemůže překonat v zoufale nevyčísitelné pravdomluvnosti. Toto, více než její ostatní půvaby, jak se lze domnívat, učiní tuto knihu cennou v očích každého upřímného čtenáře a propůjčí ještě větší váhu naučením, která přináší.

Londýn, srpen 1889

kapitola PRVNÍ

Tři invalidé – Jiřího a Harrisovy potíže – Oběť jednoho sta a sedmi smrtelných chorob – Užitečný recept – Léčba jaterních potíží u dětí – Souhlasíme, že jsme přepracováni a potřebujeme odpočinek – Týden na rozbouřeném moři? – Jiří navrhuje řeku – Montmorency má námitky – Původní návrh přijat většinou tří hlasů proti jednomu

Byli jsme čtyři – Jiří, William Samuel Harris, já a Montmorency. Seděli jsme u mne v pokoji, kouřili a rozprávěli o tom, jak jsme na tom zle, myslím z medicinského hlediska zle, pochopitelně.

Cítili jsme se mizerně a to nás znervózňovalo. Harris pravil, že se mu čas od času zatočí hlava tak, že sotva ví, co dělá, a pak řekl Jiří, že také jemu se občas zatočí hlava tak, že sotva ví, co dělá. Co se týká mne, já měl v nepořádku játra. Věděl jsem, že to musejí být játra, protože jsem si zrovna přečetl letáček o patentovaných jaterních pilulkách, na kterém byly velmi podrobně popsány příznaky, podle kterých člověk pozná, že má v nepořádku játra. Měl jsem je všechny.

Je to mimořádně podivuhodná věc, ale ještě nikdy jsem nečetl nějakou reklamu na patentní medicínu, aniž bych nedošel k závěru, že trpím tou nejtěžší formou nemoci, k jejíž léčbě je určena. Diagnóza v každém případě přesně odpovídá příznakům, které pociťuji.

Vzpomínám si, jak jsem jednou zašel do Britského muzea, abych si tam něco přečetl o léčbě jakéhosi lehkého onemocnění, které mne tehdy postihlo, tuším, že to byla senná rýma. Našel jsem potřebnou knihu, přečetl si, co jsem si přečíst měl, a pak jsem bezmyšlenkovitě zalistoval stránkami a začel se do popisu jednotlivých chorob. Už si nepamatuji, která byla ta první, na kterou jsem narazil, vím jen, že to byla jakási hrozná metla lidstva, a než jsem se dostal do poloviny „prvotních příznaků“, bylo mi zcela jasné, že ji mám.

Chvilí jsem seděl ztuhlý hrůzou a pak jsem, ochromen zoufalstvím, opět zalistoval knihou. Narazil jsem na tyfovou horečku – přečetl si její příznaky – a zjistil, že jí trpím už měsíce, aniž bych o tom měl tušení.

Zvědav, jaké choroby ještě mám, začel jsem se do tance svého Víta a zjistil, jak jsem ostatně očekával, že jej mám též – to mne zaujalo, a tak jsem se rozhodl vzít to pěkně od podlahy, a pustil se tedy do toho podle abecedy – pročetl jsem asthma a dozvěděl se, že ho mám a akutní záchvat mohu očekávat během čtrnácti dnů. Brightovou nemocí, jak jsem s úlevou zjistil, trpím jen v mírnější formě, takže s ní mohu žít ještě léta. Měl jsem cholera, a to s děsivými komplikacemi, a se záškrtem jsem se zřejmě už narodil. Prošel jsem svědomitě všech dvacet šest písmen abecedy

a jediná choroba, u níž jsem došel k závěru, že jí netrpím, byla horečka omladnic.

Nejprve se mne to poněkud dotklo, připadalo mi to jako jakési znevážení. Proč nemám horečku omladnic? Proč ta nespravedlivá výjimka? Po chvíli však ve mně převládly pocity méně hamizné. Došlo mi, že mám všechny ostatní choroby, které medicína zná, a nesobecky jsem se rozhodl, že se bez horečky omladnic obejdu. Dnu, jak vyšlo najevo a aniž bych o tom měl tušení, jsem měl v tom nejhorším stadiu a žlučové kameny mám zřejmě již od dětství. Po žlučových kamenech už žádná nemoc nenásledovala, a tak jsem došel k závěru, že mi již nic jiného není.

Seděl jsem a přemýšlel. Jak zajímavý případ jsem z medicínského hlediska a jakým přínosem bych mohl být pro studenty medicíny! Pokud by měli mne, nemuseli by docházet do nemocnic. Vždyť já sám vydám za celou nemocnici. Stačilo by, aby mne obešli, a mohli by si jít pro diplom.

Pak jsem začal uvažovat nad tím, jak dlouho ještě mohu zůstat na živu. Pokusil jsem se sám sebe vyšetřit. Chtěl jsem si změřit tep. Nejprve jsem žádný nenahmatal. Pak se zcela náhle rozběhl. Vytáhl jsem hodinky a začal počítat. Napočítal jsem sto čtyřicet sedm za minutu. Poté jsem chtěl prozkoumat srdce. Ale nic jsem necítil. Přestalo bít. Posléze jsem se přiklonil k závěru, že tam celou tu dobu muselo být a bít, ale nevsadil bych na to. Proklepal jsem se od místa, které nazývám pas, až nahoru k hlavě a poté trochu po stranách a dozadu. Ale nic jsem necítil ani neslyšel. Snažil jsem se prohlédnout si jazyk. Vyplázl jsem ho, jak nejvíce to šlo, zavřel jedno oko a druhým se pokusil něco zjistit. Viděl

jsem jenom špičku, ale jediné, co jsem tím získal, bylo sílíci přesvědčení, že mám spálu.

Do čítárny jsem vstoupil coby šťastný, zdravý muž. Ven jsem se vyplížil jako sešlá troska.

Šel jsem ke svému lékaři. Je to můj starý kamarád, který mi kdykoliv, když se cítím být nemocný, změří puls, podívá se mi na jazyk a popovídá si se mnou o počasí, a to vše zadarmo, takže mne napadlo, že bych mu to nyní mohl oplatit. „Doktor přece potřebuje praxi,“ řekl jsem si. Bude mít mne. Na mně získá víc zkušeností než na tisíci sedmi stech obyčejných, běžných pacientů, které trápí jedna či dvě choroby. Tak jsem za ním rovnou zašel a on povídá:

„Tak co tě trápí?“

Odpověděl jsem mu: „Milý hochu, nebudu marnit tvůj čas výčtem, co mne trápí. Život je krátký a ty bys mohl zesnout dříve, než bych skončil. Ale řeknu ti, co mne netrápí. Nemám horečku omladnic. Nedovedu říct, proč ji nemám, ale je to tak. Nicméně všechny ostatní choroby mám.“

A řekl jsem mu, jak jsem k tomu došel.

Podíval se mi do krku, chytil mne za zápěstí; když jsem to nečekal, tak mne uhodil do hrudníku – tomu tedy říkám zbabělost – a ihned poté do mne znovu vrazil stranou hlavy. Pak se posadil, napsal mi recept a složený mi ho podal, já jej strčil do kapsy a odešel.

Ani jsem se na něj nepodíval. Šel jsem do nejbližší lékárny a podal jej lékárníkovi. Ten si ho přečetl a vrátil mi ho.

Pravil, že nemůže sloužit.

Povídám: „To jste lékárník?“

Odpověděl: „Jsem lékárník. Kdybych byl družstevní obchod kombinovaný s rodinným hotelem, mohl bych vám vyhovět. Brání mi v tom právě to, že jsem lékárník.“

Nahlédl jsem do receptu. Stálo v něm:

„1 librový biftek

1 pinta ležáku

10 mil chůze každé ráno

1 postel přesně v 11 hodin každý večer

A nepřecpávej si hlavu věcmi, kterým nerozumíš.“

Řídil jsem se těmi radami s tím šťastným výsledkem – ze svého úhlu pohledu –, že jsem stále naživu.

V současnosti – abych se vrátil k tomu letáčku s jaterními pilulkami – jsem měl bez jakýchkoliv pochyb všechny popisované příznaky, hlavně však „setrvalou nechuť k jakékoliv práci“.

Co v tomto ohledu zakouším, nedá se slovy vypovědět. Od útlého dětství jsem úplným mučedníkem. Jako chlapce mne tato nemoc neopouštěla ani na den. Tehdy nevěděli, že za to mohou má játra. Lékařská věda tehdy nebyla zdaleka na takové úrovni, jako je dnes, a tak to přičítali mé lenosti.

„Proč se, ty malý ulejšáku, nezvedneš a nejdeš dělat něco užitečného?“ říkali mi, neboť nevěděli, že jsem nemocen.

A nedávali mi pilulky, dávali mi pohlavky. A ač se to může zdát podivné, ty pohlavky mne často vyléčily – pochopitelně jen na chvíli. Jediný pohlavek měl na moje játra větší účinek než celá krabička těch dnešních pilulek, takže jsem bez otálení vyskočil a udělal, co požadovali.

Však víte, jak to chodí – ty jednoduché staré medikamenty jsou často mnohem účinnější než dnešní výrobky.

Seděli jsme asi půl hodiny a popisovali si navzájem naše choroby. Vylíčil jsem Jiřímu a Williamu Harrisovi, jak se cítím, když ráno vstávám, a William Harris nám povyprávěl, jak se cítí, když jde na lože. Jiří, stojící na předložce před krbem, nám velmi názorně a živě předvedl, jak se cítí v noci.

Jiří si jen namlouvá, že je nemocný, ale ve skutečnosti mu nic není, abyste věděli.

V tom okamžiku zaklepala na dveře paní Poppetsová, zda nepůjdeme k večeři. Smutně jsme se usmáli jeden na druhého a řekli si, že se tedy pokusíme kousek něčeho polknout. Harris prohlásil, že kousek toho žvance často drží nemoc na uzdě, a tak paní Poppetsová donesla ták s jídlem, my se přesunuli ke stolu a trochu si pohráli s malým biftekem, cibulí a reveňovým koláčem. Musel jsem být velmi zesláblý, protože asi tak po půl hodině jsem už neprojevoval žádný zájem o jídlo – věc u mne nevidaná – a nechtěl jsem už ani sýr.

Když jsme splnili tuto povinnost, naplnili jsme sklenky, zapálili dýmky a shrnuli si naši debatu o zdravotním stavu. Co nám skutečně je, tím si nebyl nikdo z nás jist, ale jednomyslně jsme došli k názoru, že ať je to cokoliv, je to z přepracování.

„Potřebujeme odpočinek,“ řekl Harris.

„Odpočinek a úplnou změnu,“ dodal Jiří. „Přílišné zatížení našich mozků vede ke zhroucení celého systému. Změna prostředí a zbavení se nezbytnosti přemýšlet obnoví naši duševní rovnováhu.“

Jiří má bratrance, který bývá uváděn na seznamu osob zadržovaných pro výtržnictví jako student medicíny. Jiří má proto přirozený sklon vyjadřovat se v medicínské tematice jako rodinný lékař.

Souhlasil jsem s Jiřím a navrhl, že bychom si měli najít nějaké odlehlé starosvětské místo daleko od hlučícího davu a prosnit tam slunný týden mezi ospalými uličkami, nějaký ten napůl zapomenutý kout ukrytý vílami před hřmotným světem – malebné orlí hnízdo na útesu Času, kde by dorážející vlny devatenáctého století zněly jen slabě a vzdáleně.

Harris prohlásil, že se domnívá, že by to nebylo ono. Zná taková místa, o jakých mluvím, v osm hodin je tam už každý v posteli, sportovní časopis se tam nesežene za žádnou cenu a pro tabák se musí jít deset mil daleko.

„Ne,“ řekl Harris, „co se odpočinku týká, není nad výlet na moře.“

Výlet na moře jsem kategoricky odmítl. Výlet na moře je prima, když na to máte pár měsíců, ale týden, to je nerozum.

Vyrazíte v pondělí, s pocitem uhnížděným v srdci, že to bude zábava. Frivolně zamáváte na rozloučenou chlapcům na břehu, zapálíte si svoji nejnovější dýmku a vykračujete si po palubě jako kapitán Cook, sir Francis Drake a Kryštof Kolumbus v jedné osobě. V úterý si říkáte, že jste to neměli dělat. Ve středu, ve čtvrtek a v pátek si přejete být mrtvi. V sobotu jste schopni polknout trochu hovězího vývaru, posedávat na palubě a se slabým úsměvem odpovídat laskavým lidem na jejich dotazy ohledně vašeho zdraví. V neděli se opět můžete pohybovat a jíst normální stravu. A v pondělí ráno, když stojíte se zavazadlem a s deštníkem v ruce

u okrajníku a chystáte se vystoupit na břeh, se vám to začíná zamlouvat.

Vzpomínám si, jak jednou můj švagr podnikl ze zdravotních důvodů výlet na moře. Koupil si zpáteční lístek z Londýna do Liverpoolu, a když tam dorazil, jediná věc, o kterou jevil zájem, byl prodej lístku na zpáteční cestu.

Traduje se, že ho nabízel po celém městě s ohromnou slevou, až ho konečně prodal za osmnáct pencí jednomu žloutenkovitě vypadajícímu mladíkovi, kterému lékař doporučil moře a tělesná cvičení.

„Moře!“ vykřikl můj švagr a radostně mu vtiskl lístek do ruky, „toho si užijete nadosmrti, a co se týká tělesného cvičení? Když budete na té kocábce jen sedět, zacvičíte si více, než kdybyste dělal na pevnině kotrmelce.“

On sám – můj švagr – se vrátil vlakem. Prohlašoval, že Severozápadní dráha je pro jeho zdraví zcela dostačující.

Znám ještě jednoho chlapíka, který absolvoval týdenní plavbu podél pobřeží, a když vypluli, přišel se ho stevard zeptat, jestli bude platit po každém jídle, nebo si předplatí stravu na celou dobu plavby. Stevard mu doporučil to druhé, neboť to vyjde mnohem levněji. Řekl, že mu udělá cenu dvě libry a pět šilinků za celý týden a že na snídani bude grilovaná ryba, oběd bude zhruba v jednu a bude mít čtyři chody. Večeře v šest – polévka, ryba, předkrm, vepřová pečeně, drůbež, salát, nákyp, sýr a moučník. Poté druhá lehká večeře v deset. Můj přítel se přiklonil k druhé variantě za dvě libry a pět šilinků (rád jí). Oběd se podával, zrovna když míjeli Sheernes. Nepociťoval takový hlad, jaký předpoklá-

dal, tak se spokojil s trochou vařeného hovězího a jahodami se šlehačkou. Hovězí a jahody se šlehačkou si ale vzájemně nebyly moc sympatické – spíše se zdálo, že se nesnášejí.

V šest dorazilo pozvání na večeři. Nevzbudilo v něm pražádné nadšení, ale protože měl dojem, že by z těch dvou liber a pěti šilinků měl něco ujíst, sešel dolů, přidržuje se provazů a různých předmětů. Na konci schůdků ho uvítala báječná vůně cibulky a horké šunky, družící se s vůní smažené ryby a zeleniny. V tom okamžiku k němu přistoupil stevard a s úsměvem se dotázal: „Jaké bude vaše přání, pane?“

„Vyved'te mne ven,“ zazněla chabá odpověď.

Rychle ho tedy vyvedli, opřeli o zábradlí a odešli.

Následující čtyři dny žil jednoduchým a bezúhonným životem o sodovce a tenoučkých sucharech značně robustnějšího kapitána, ale v sobotu se vzmužil a dal si slabý čaj se suchým chlebem. V pondělí se rozšoupl a pozřel kuřecí vývar. V pondělí plavba končila, a když supěl po můstku na břeh, lítostivě se otočil k lodi.

„Odplovává,“ pravil, „odplovává a na palubě má jídlo v ceně dvou liber, které jsem nestačil sníst.“ Prohlásil, že kdyby mu na to dali ještě den, byl by to srovnal.

Proto jsem se postavil proti výletu na moře. Ne kvůli sobě, jak jsem pochopitelně dodal. Mně nikdy není špatně. Měl jsem ale starost o Jiřího. Jiří ovšem řekl, že má moře rád a jistě by mu nic nebylo, ale Harrisovi a mně by radil, abychom na něco takového ani nepomysleli, protože je mu jasné, že by nám oběma bylo špatně. Harris pravil, že pro něho osobně je záhadou, jak může být někomu na moři špatně – prohlásil, že to snad ti lidé dělají schválně, aby

byli zajímaví, a dále podotkl, že by to někdy rád zažil, ale ještě nikdy se mu to nepodařilo.

Pak nám vyprávěl historky o tom, jak se plavil přes Kanál za tak hrozného počasí, že cestující museli být připoutáni k lůžkům a on a kapitán byli jediná dva živáčkové na palubě, kterým nebylo zle. Podruhé to byl on a první důstojník, kterým nebylo zle, ale vždy to byl on a někdo druhý. Když to nebyl on a někdo druhý, byl to jen on sám. Je podivuhodné, že nikdo netrpí mořskou nemocí – na pevnině. Na moři potkáte hodně lidí, kterým je opravdu velice zle. Většinou je jich plná loď, ale na souši jsem ještě nikdy nepotkal jediného človíčka, který by jen tušil, co je to mořská nemoc. Je záhadou, kde se na pevnině ukrývají ty tisíce a tisíce mizerných námořníků, kterých je každá loď plná.

Pokud je většina lidí taková, jako ten chlapík, se kterým jsem se jednoho dne sešel na lodi do Yarmouthu, pak je ta záhada vysvětlena. Vzpomínám si, že jsme zrovna míjeli vlnolam u Southendu, když se ten muž velice nebezpečným způsobem vyklonil z okénka. Spěchal jsem k němu. „Hej! Nevyklánějte se tolik!“ zvolal jsem a chytil ho za rameno. „Vypadnete ven!“

„Ach, kéž by se tak stalo,“ byla jediná odpověď, které se mi dostalo, a tak jsem ho nechal být.

Tři týdny nato jsem se s ním setkal v kavárně bathského hotelu, kde vyprávěl svoje zážitky z cest a s nadšením líčil, jak miluje moře.

„Dobrý námořník!“ reagoval na závistivý dotaz jakéhosi mládence, „víte, jednou jsem se cítil poněkud nesvůj, to připouštím. To bylo u Hornova mysu. Příštího rána loď ztroskotala.“

Já na to: „Nebylo vám docela zle u southendského vlnolamu a nechtěl jste, aby vás hodili přes palubu?“

„U southendského vlnolamu?“ zeptal se s udiveným výrazem.

„Ano, tehdy na cestě z Yarmouthu, v pátek to byly tři týdny.“

„Tedy... ach, ano!“ rozzářil se. „Už si vzpomínám! To odpoledne mne hrozně bolela hlava. Zřejmě nakládaná zelenina. Nejhorší nakládaná zelenina, jakou jsem kdy na slušné lodi pozřel. Měl jste ji také?“

Osobně jsem proti mořské nemoci vynašel vynikající preventivní prostředek – spočívá v balancování. Postavíte se doprostřed paluby, a jak se loď kolébá a naklání, hýbete tělem tak, abyste pořád stáli zpříma. Když loď zvedá předeď, nahnete se dopředu, až se nosem skoro dotýkáte paluby, a když se zvedá zád, nahnete se dozadu. Hodinu či dvě to zvládnete provozovat docela dobře, ale balancovat takto týden nevydržíte.

Jiří prohlásil: „Vyjed'me si na řeku.“

Dodal, že to obnáší čistý vzduch, pohyb a klid, neustálá změna prostředí zaujme naši mysl (včetně toho, co z ní Harrisovi zbylo) a tvrdá dřina nám zvýší chuť k jídlu a prohloubí spánek.

Harris prohlásil, že si nemyslí, že by Jiří měl provozovat cokoliv, co by mu mohlo prodloužit spánek, protože by to mohlo být nebezpečné. Řekl, že absolutně nechápe, jak by Jiří mohl spát ještě déle než doposud, když má den, v létě i v zimě, pouze 24 hodin, ale pokud se Jiří přesto domnívá, že by měl spát víc, bylo by lepší, kdyby rovnou umřel a my bychom alespoň získali na lodi více místa.

Přesto Harris řekl, že se mu řeka hodí jako „Č“. Nevím, co je to „Č“ (pokud tím nemyslí čaj s chlebem, máslem a koláčky dle libosti, to vše za šest pencí, což je za ty peníze zadarmo, zvláště pokud jste nevečeřeli). To se, pochopitelně, hodí každému, to dá rozum.

Mně se to tedy také hodilo jako „Č“, a tak jsme s Harrisem prohlásili, že to byl od Jiřího skvělý nápad, a to způsobem, ze kterého bylo zřejmé, jak jsme překvapeni, že Jiří mohl přijít na něco tak moudrého.

Jediný, kdo s návrhem nesouhlasil, byl Montmorency. Toho řeka neláká.

„Pro vás je to, kamarádi, prima,“ řekl. „Vám to vyhovuje, ale mně ne. To není nic pro mne. Krajina mne nezajímá, a taky nekouřím. Když zahlédnu krysu, stejně nezastavíte a s lodí budete vyvádět tak, že mne určitě shodíte do vody. Pokud jde o mne, pokládám celou věc za nebetyčnou hloupost.“

Ale byli jsme tři proti jednomu, a tak jsme ho přehlasovali.

kapitola
DRUHÁ

**Plánujeme – Radosti táboření za krásné noci – Totéž za deště –
Zvítězil kompromis – Montmorency a první dojem, který na
mne učinil – Obava, že je příliš dobrý pro tento svět, záhy po-
minula – Jednání odročeno**

Vytáhli jsme mapy a začali plánovat. Domluvili jsme se, že vyrazíme příští sobotu z Kingstonu. Harris a já tam přijedeme už ráno, dopravíme člun až do Chertsey a tam se k nám připojí Jiří, který se nedostane z kanceláře dřív než odpoledne. (Chodí spát každý den od deseti do čtyř do jedné banky – mimo sobotu, kdy ho probudí a vystrčí ven už ve dvě.)

Budeme tábořit, nebo spát po hostincích?

Jiří a já jsme byli pro táboření. Prohlásili jsme, že by to bylo divoké a svobodomyslné, přímo patriarchální. Zlaté odlesky zapadajícího slunce mizí za chladnými smutnými mraky. Ptáci tiše lkají své písňe jako nařkající děti a jen žalostný výkřik vodní slípký a drsný skřek sluky se nese nad vodní hladinou, kde umírající den vydechl naposled.

Z temného lesa na druhém břehu se plíží zástup lesních duchů, šedé stíny se tiše vydávají na lov zbloudilých zadních vojů světla, neviditelnýma nohama bezhlučně procházejí vlnícím se, vzdychajícím rákosím, noc usedá na svůj temný trůn a ze svého přízračného paláce, ozářeného toliko světlem bledých hvězd, se ujímá vlády nad světem.

Tehdy zakotvíme loď v tichém ústraní, postavíme stan a ohřejeme si a pojíme prosté jídlo. Naplníme a zapálíme si velké dýmky, náš veselý hovor se rozezvučí jako hudba a v pomlkách mezi slovy nám řeka plynoucí kolem bude tiše vyprávět prastaré příběhy a tajemství a zazpívá nám ukolébavku, která zní už tisíce let – a kterou bude ještě tisíce let zpívat, než její hlas zestárne a zhrubne – píseň, jíž my, kteří jsme se naučili milovat její proměnlivou tvář a kteří tak často spočíváme na jejích štědrých ňadrech, rozumíme, i když nejsme s to slovy vypovědět, čemu nasloucháme.

A tak sedíme na jejím břehu, zatímco měsíc, který ji též miluje, sestoupí dolů, aby jí vtiskl bratrský polibek a zvonivě ji objal svými stříbrnými pažemi – a my pozorujeme její zpívající a šeptající tok, spěchající na schůzku s králem Mořem, pak naše hlasy umlknou a dýmky vyhasnou a my, obyčejní dnešní mládenci, jsme plni podivných myšlenek, napůl smutných, napůl veselých, a nejsme mocni slova – pak se zasmějeme, vstaneme a vyklepeme popel z vyhaslých dýmek, řekneme si „dobrou noc“ a ukolébání tančící vodou a šumícími stromy usneme pod velikými tichými hvězdami a budeme snít o tom, že Země je opět mladá – mladá a krásná, jak bývala před staletími, než naše starosti a hněv zbrázdily její krásnou tvář a hříchy a neplechy jejich dětí nahlodaly její milující

srdce – je opět mladá jako v ty nenávratné dny, kdy nás, své děti, hýčkala jako mladá matka na svých rozkvetlých ňadrech, než nás nástrahy nalíčené civilizací vytrhly z její laskavé náruče a otrávení úšklebky strojenosti jsme se začali stydět za prostý život, který jsme vedli, za prostý, ale důstojný domov, ve kterém se před mnoha lety narodilo lidstvo.

Harris pravil: „A co když bude pršet?“

Harrise nikdy nedojmete. Na Harrisovi není nic poetického – žádná neovladatelná touha po nedosažitelném. Harris nikdy nepláče nevěda proč. Pokud se Harrisovi zaplní oči slzami, můžete se vsadit, že zrovna snědl syrovou cibuli nebo si nalil na biftek příliš mnoho worcesterské omáčky.

Kdybyste stáli s Harrisem v noci na mořském břehu a pravili: „Tiše! Ty to neslyšíš? Je to zpěv mořských panen v hlubinách pod vlnící se hladinou, nebo jsou to žalozpěvy smutných duší, hledající svá bílá těla v chaluhách?“, Harris by vás vzal za paži a řekl: „Já vím, co to je, starý brachu. Chytil jsi rýmu. Pojď se mnou. Znáš tady za rohem místečko, kde dostaneme kapku skotské, jakou jsi ještě nepil – raději hned než nikdy.“

Harris vždy zná nějaké místečko za rohem, kde dostanete něco kvalitního k pití. Jsem přesvědčen, že pokud byste potkali Harrise v ráji (předpokládejme, že je něco takového možné), určitě by vám na uvítanou řekl: „To jsem rád, že tě vidím, kamaráde. Našel jsem tady skvělé místečko za rohem, kde dostaneme opravdu prvotřídní nektar.“

V současné situaci, pokud jde o táboření, přišel jeho praktický náhled na věc v pravý čas. Tábořit za deštivého počasí není moc

příjemné. Je večer. Jste promočeni skrz naskrz, v lodi je na dva palce vody a všechno je mokré. Najdete na břehu místo, které je oproti ostatním, která jste dosud viděli, trochu méně rozbahněné, a tak přirazíte ke břehu, vybalíte stan a dva z vás se ho pokoušejí postavit.

Je nasáklý a těžký, plácá a motá se kolem vás, lepí se vám na hlavu a přivádí vás k šílenství. Je dostatečně obtížné postavit stan za suchého počasí, za deště je to čin hodný Herkula. Máte dojem, že kamarád, místo aby vám pomáhal, si z vás dělá blázny. Zrovna když jste upevnili svoji stranu, škubne svým koncem a všechno zboří.

„Hej, co to děláš?“ vykřiknete.

„Co ty děláš?“ odsekne.

„Netahej za to, úplně jsi to pokazil, ty osle!“ zakřičíte.

„Já ne!“ křičí zpátky. „Starej se o svoji stranu!“

„Říkám ti, že to děláš úplně špatně!“ řvete a nejraději byste si to s ním vyřídili ručně. Škubnete provazy na vaší straně. Odložíte kladivo a jdete mu říct, co si o něm myslíte, on ovšem v tom stejném okamžiku vyrazí opačným směrem, aby vám vysvětlil svůj náhled na věc. A tak se honíte kolem dokola a nadáváte si, až stan spadne a vytvoří na zemi zmuchlanou hromádku, přes kterou na sebe konečně vidíte, a tak můžete současně vykřiknout: „Tak vidíš! Co jsem ti říkal?“

Zatím váš kamarád, který vylévá z člunu vodu a většinu si jí nalil do rukávů, takže posledních deset minut bez ustání kleje, chce vědět, na co si to, u sta hromů, hrajete a proč ten zatracený stan ještě nestojí.

Konečně je stan jakž takž postaven a můžete začít vybalovat. Je beznadějně snažit se rozdělat oheň, a tak zapálíte lihový vaříč a natlačíte se kolem něho.

Dešťová voda je hlavním chodem večere. Chléb je ze dvou třetin dešťová voda, hovězí páj je nadmíru vodnatý a z džemu, másla, soli a kávy se udělala polévka.

Po večeri zjistíte, že vám zvlhl tabák, a nemůžete si zapálit. Naštěstí máte láhev tekutiny, která v přiměřeném množství rozveseluje a opájí, a ta posílí zbyteček vašeho životního elánu natolik, že se donutíte jít spát.

Máte sen, že se vám na prsou usadil slon, že vybuchla sopka a vrhla vás na mořské dno, přičemž ten slon stále spí na vašich prsou. Probudíte se a hlavou vám bleskne myšlenka, že se doopravdy stalo něco hrozného. Nejprve máte dojem, že nastal konec světa, posléze vám ale dojde, že spíše ne, že to budou lupiči a vrazi nebo že vypukl požár, a své pocity dáváte patřičným způsobem najevo.

Nikdo vám však nepřichází na pomoc, naopak máte dojem, že do vás kope tisícovka nohou a že se dusíte.

Ale nejste v nesnázích sami. Zpod vašeho lože se ozývají tlumené výkřiky. V každém případě se rozhodnete neprodat svoji kůži lacino, divoce se rvete, mlátíte doprava i doleva rukama i nohama a celou tu dobu nepřičetně řvete, nakonec cosi odkopnete a hlavu máte najednou na čerstvém vzduchu. Ještě nejste na nohách, když zahlédnete napůl oblečeného pobudu, který vás chce zabít, a jak se chystáte k boji na život a na smrt, dojde vám, že je to Jim.

„Aha, to jsi ty,“ pronese ve stejném okamžiku.

„No jo,“ odpovíte a mnete si oči. „Co se děje?“

„Zdá se, že ten zatracený stan spadl,“ odpoví. „Kde je Bill?“

Oba začnete povykovat „Bille!“ a tu se země u vašich nohou zavlní a z troskek se ozve přídušený hlas: „Okamžitě mi slezte z hlavy!“

A vynoří se Bill, špinavá troska ve zbytečně agresivní náladě, přestože vám se zřetelně ulevilo, že celá ta věc dobře dopadla. Toho rána jste všichni tři zamlklí, protože jste v noci dostali silnou rýmu, jste také velice hašteřiví a během snídaně si nakřáplými hlasy neustále nadáváte.

Takže jsme se rozhodli, že venku budeme spát jen za krátkých nocí, a když bude deštivo nebo zatoužíme po změně, budeme spát v hotelích, hostincích a putykách jako ostatní počestní lidé.

Montmorency přijal tento kompromis s uspokojením. Nelibuje si v romantické samotě. Nabídněte mu něco hlučného, a pokud je to trochu pod úroveň, tím lépe. Při pohledu na Montmorencyho byste mohli nabýt dojmu, že jde o anděla seslaného na zem v podobě malého foxteriéra. Jeho výraz „ach, jak bych si přál udělat pro tento hříšný svět něco, co by ho učinilo lepším a vznešenějším“ vechal slzy do tváří mnoha starých dam a pánů.

Když začal žít na moje útraty, pranic jsem nepředpokládal, že by u mne mohl zůstat tak dlouho. Když jsem ho pozoroval, jak sedí na koberci a vzhlíží ke mně, vždy jsem si pomyslel: Ten pes tu dlouho nezůstane, vznese se ve voze k zářivým oblakům, tak to s ním dopadne.

Když jsem však zaplatil asi tucet slepic, které zadával, a vytáhl ho za kůži na krku, vrčícího a škrábajícího, ze sto čtrnácti poulič-

ních rvaček, a když mi jedna rozhněvaná dáma přinesla ukázat mrtvou kočku a nazvala mne vrahem, když mne napadl soused, že chovám zuřivého psa, který ho za studené noci nechtěl pustit z vlastní kůlny, ze které se bál třeba jen vystrčit nos, a když jsem se dozvěděl, že zahradník, kterého nemám tu čest osobně znát, na něho vsadil jako na nejlepšího krysaře a vyhrál třicet šilinků, došel jsem postupně k přesvědčení, že zde na Zemi zůstane přece jen trochu déle.

Potulovat se kolem stájí, shromáždit tlupu těch nejhorších psů, které lze ve městě nalézt, a vést je kolem brlohů do bitvy s jinými hroznými psy, to je Montmorencyho představa života, takže, jak jsem již naznačil, přijal návrh přespávat v hotelích, hostincích a putykách okamžitě za svůj.

Když jsme vyřešili otázku noclehů ke spokojenosti všech, zbývala k projednání jediná věc, a to, co si vezmeme s sebou. Už jsme se začínali hádat, když Harris prohlásil, že dneska už bylo řečí dost, a navrhl, abychom se šli trošku povyrazit, že zná za rohem místočko, kde dostaneme kapku pravé irské whisky. Jiří řekl, že má žízeň (nikdy jsem nezažil, že by ji neměl) a také já jsem usoudil, že trocha horké whisky s kolečkem citronu by mi udělala dobře, takže jsme za všeobecného souhlasu odsunuli debatu na následující večer, nasadili si klobouky a vyrazili ven.

kapitola
TŘETÍ

**Projednááme přípravu cesty – Harrisova pracovní metoda –
Jak postarší pán věší obraz – Jiřího rozumná připomínka –
Slasti ranního koupání – Opatření pro případ převrnutí**

A tak jsme se následujícího večera opět sešli, abychom projednali a dohodli podrobnosti. Harris pravil: „Zprvé musíme udělat seznam věcí, které vezmeme s sebou. Jerome, sežeň někde kus papíru, Jiří, ty si nachystej katalog a podejte mi někdo tužku, já to budu zapisovat.“

To je celý Harris – vždy připraven sejmout z kohokoliv jakékoliv břímě a naložit je na záda jinému.

Vždycky mi připomene chudáka strýce Podgera. V životě jste neviděli takový zmatek v domě, jako když se strýc Podger rozhodl chopit nějaké práce.

V jídelně stojí obraz, který přinesli od rámaře, čeká až ho někdo pověsí, a teta Podgerová se tedy ptá, co s ním bude, a strýc Podger pronese: „To nech na mně. S tím si nelam hlavu. Já to udělám.“

A sundá si sako a pustí se do toho. Služku pošle koupit za šest pencí hřebíky a za ní jednoho z chlapců, aby jí řekl, jak mají být dlouhé, a pak postupně zaměstná celou rodinu.

„Wille, najdi někde kladívko!“ zakřičí. „A Tome, ty mi přines metr a budu potřebovat žebřík a taky židli z kuchyně, a Jime! Zaběhni k panu Googlesovi a vyříd' mu: Tatínek vás uctivě pozdravuje a doufá, že už vás noha tolik nebolí a jestli byste mu nepůjčil vodováhu. A ty, Marie, neodcházej, protože někdo bude muset držet lampu, a až se vrátí služka, musí ještě zaběhnout pro provázek, a Tome! Kde je Tom? Tome, pojď sem, a přidržíš mi ten obraz.“

Pak zvedne obraz, upustí ho a ten vypadne z rámu, a jak se strýc pokouší zachránit sklo, tak se pořeže – poté pobíhá po místnosti a hledá kapesník. Ten nenajde, protože ho má v kapse saka, které si odložil, a protože neví kam, všichni v domě musí přestat shánět nářadí a začít hledat jeho sako, zatímco on pobíhá kolem a všem překáží.

„Copak nikdo v celém domě neví, kde mám sako? Takový spolek jsem v životě neviděl, to tedy ne! Je vás šest a nejste schopni najít sako, které jsem si sundal ani ne před pěti minutami. Ze všech...“

Vstane a zjistí, že na něm seděl, a tak pokřikuje: „Nechte toho! Našel jsem si ho sám. Po vás chťit, abyste něco našli! To by ho dřív našla naše kočka!“

Další půlhodinu stráví obvazováním prstu, a když má nové sklo, nářadí, žebřík, židli, lampu a celou rodinu včetně služky a uklízečky shromážděnou kolem sebe a připravenou pomoci, dá se

znovu do práce. Dva mu přidržují židli, třetí mu na ni pomáhá vylézt a přidržuje ho, zatímco čtvrtý mu podává hřebík a pátý kladívko. Vezme hřebík a upustí ho.

„No, prosím!“ řekne uraženě. „Je pryč.“

A my všichni musíme lézt po kolenou a hledat ho, zatímco on stojí na židli, nadává nám a chce vědět, jestli tam bude takhle postávat celý den. Konečně se hřebík najde, ale mezitím se zase ztratilo kladívko.

„Kde je kladívko? Kam jsem dal kladívko? Pane na nebi! Je vás sedm, koukáte na mne a nevíte, kam jsem dal kladívko!“

Najdeme kladívko, ale tentokrát zase ztratil značku, kterou si udělal na stěně, aby věděl, kam má zatlouci hřebík, a tak musíme postupně jeden po druhém vylézt k němu na židli a podívat se, jestli ji nenajdeme. Vidíme ji všichni, ale každý jinde, a on nám všem, jednomu po druhém, vynadá do hlupáků. Pak vezme metr, přeměřuje to a zjistí, že musí naměřit od rohu polovinu ze třiceti jednoho a tři osmin palce, snaží se to vypočítat z hlavy a popadá ho amok.

A my všichni se to snažíme vypočítat z hlavy a každému vyjde něco jiného, a tak se jeden druhému pošklebujeme. Ve všeobecné vřavě zapomeneme původní číslici a strýc Podger musí měřit znovu. Tentokrát si na to vezme provázek a v kritickém okamžiku, když se ten starý blázen naklání v pětačtyřicetistupňovém úhlu a snaží se dosáhnout o tři palce dál, než je schopen, provázek mu vyklouzne, on sletí na piano, a jak uhodí hlavou a tělem do všech kláves najednou, zazní neočekávaně pěkný hudební motiv.

Teta Marie prohlásí, že nedovolí, aby děti poslouchaly taková slova.

Konečně si strýc Podger znovu udělá značku, přiloží na ni levou rukou hřebík a do pravé vezme kladívko. První ranou si rozdrťí palec a kladívko upustí komusi na nohu.

Teta Marie klidně poznamená, že doufá, že až se strýc Podger příště rozhodne zatlouci hřebík do zdi, dá jí zavčas vědět, aby se mohla zařídit, a než to bude hotové, odjet na týden k matce.

„Vy ženské se vším naděláte,“ odpoví strýc Podger zmužile. „Já dělám takové drobné práce rád.“

A zkusí to znovu a druhou ranou lehce prožene omítkou nejen hřebík, ale i půlku kladívka a setrvačnost ho hodí na stěnu silou, která mu málem rozplácne nos.

Tak si opět vezme metr a provázek a vyměřuje novou značku a kolem půlnoci obraz visí – velice nakřivo a nejistě, zeď kolem vypadá jako čerstvě uhrabaná a všichni kolem jsou k smrti utahaní a zničení – všichni kromě strýce Podgera.

„Tak, to bychom měli,“ poznamená a seskočí ze židle posluhovače rovnou na kuří oko a s evidentní pýchou se rozhlédne po té spoušti.

„A někdo by si na takovou maličkost pozval řemeslníka!“

Až Harris zestárne, bude zrovna takový, já to vím a také jsem mu to řekl. Dodal jsem též, že nedovolím, aby se takhle přepínal. Privil jsem: „Ne, ty najdi papír, tužku a katalog, Jiří to bude sepišovat a ostatní udělám já.“

První seznam jsme museli zahodit. Bylo zřejmé, že po horním toku Temže by loď, která by uvezla všechny věci, jež jsme sepsali

jako nezbytné, vůbec nemohla plout. Tak jsme seznam roztrhali a podívali se po sobě.

Jiří řekl: „Víte, jdeme na to úplně špatně. Nesmíme sepsat věci, které bychom chtěli mít s sebou, ale ty, bez kterých se neobejdeme.“

Jiří se čas od času projevuje velice rozumně. To byste se nestačili divit. Tomu říkám opravdová moudrost, použitelná nejenom v našem případě, ale rovněž při našem putování po řece života vůbec.

Kolik lidí si na tuto cestu naloží svoji loď tak, že jí hrozí převrnutí, samými hloupostmi, o kterých se domnívají, že jsou nezbytné ke štěstí a komfortu putování, ale ve skutečnosti je to jen brak. Jak naplní tu ubohou malou lodičku až po špičku stěžně krásným oblečením a velikými domy se zbytečným služebnictvem a nabubřelými přáteli, kteří si jich za groš nevážají a sami mají vážnosti za tři půlgroše, drahými zábavami, které nikoho nebaví, formalitami a módností, předstíráním a okázalostí, stejně jako nejtěžším a nejhlupečjším nákladem vůbec – obavami, co si o nich pomyslí sousedé, dále luxusem, který unavuje, zábavami, které nudí, prázdným předstíráním, které stejně jako věžeňská železná koruna z dávných časů svírá hlavu, zraňuje a způsobuje bolest tomu, kdo ji nosí. Je to brak, člověče, nic než brak! Hoď jej přes palubu. Zatěžuje loď tak, že téměř umdléváš u vesel. Je pak neohrabaná a těžko ovladatelná, a ty nemáš chvíli oddechu od obav a starostí, nikdy neprožiješ chvíli šťastného nicnedělání, nemáš čas všimnout si hravých stínů dovádějících nad mělčinou nebo zářících slunečních paprsků honících se mezi vlnkami, ani mo-

hutných stromů na břehu, shlížejících na svůj odraz, lesů plných zeleně a zlata, bílých a žlutých lilí, smutně mávajících větví, trávy, ani vstavačů, ani modrých zvonků a pomněnek. Hoď jej přes palubu, člověče! Aby byla tvoje lodička života lehká, nalož jen to, co potřebuješ – domov, prosté radosti, jednoho či dva přátele hodné toho jména, někoho, koho miluješ a kdo miluje tebe, kočku, psa, jednu či dvě dýmky, dostatek jídla a oblečení a víc než dostatek pití, neboť žízeň je zatrolená věc. Zjistíš, že taková loď se lépe vleče a také se hned tak nepřevrátí, a když se převrátí, nic se neděje, protože kvalitnímu zboží voda neuškodí.

Budeš mít dost času na práci i přemýšlení. Čas k doušku na výsluní i k poslechu aeolské hudby, kterou božský vítr rozehrává na strunách táhnoucích se od srdce k srdci, čas...

Promiňte, úplně jsem zapomněl.

Tak jsme předali seznam Jiřímu a ten se do toho pustil.

„Stan si brát nebudeme, vezmeme si krytý člun,“ navrhl. „Je to jednodušší a mnohem pohodlnější.“

To znělo rozumně, a tak jsme to přijali. Nevím, jestli víte, o co jde. Nad člun připevníte železné obruče a přes ně přetáhnete plachtu, dole ji kolem dokola od přídě k zádi uvážete a máte z lodi jakýsi malý domeček, velmi útulný, i když poněkud těsný. Ale všechno má své stinné stránky, jak prohlásil muž, kterému zemřela tchyně, při placení pohřebních výdajů.

Jiří pokračoval, že v tom případě musí mít každý z nás deku, dále vezmeme lampu, mýdlo, kartáč a hřeben (společný), zubní kartáček (každý svůj), zubní pastu, holicí potřeby (zní to jako francouzská úloha, že ano?) a alespoň dvě velké osušky. Všiml

jsem si, že lidé chystající se k vodě dělají vždy ohromné přípravy na koupání, ale když jsou u vody, moc se nekoupají.

Podobně tomu je, když jedete k moři. Když o tom přemítám v Londýně, vždycky si říkám, že časně ráno vstanu a půjdu si před snídaní zaplavat, a tak si slavnostně přibalím plavky a osušku. Beru si vždy červenou. Červená se mi líbí. Jde mi k pleti. Ale když jsem u moře, myšlenka na ranní koupání se mi už nezamlouvá zdaleka tolik jako ve městě. Naopak, nejraději se povaluji do poslední chvíle v posteli a poté sejdu dolů na snídani. Jednou či dvakrát však zvítězilo mé předsevzetí a já vstal v šest, něco na sebe hodil, vzal plavky a osušku a sklíčeně se vypotácel ven.

Ale potěšení jsem z toho neměl. Navíc vždy, kdykoliv jsem se šel brzy ráno koupat, číhal na mne obzvláště ostrý východní vítr, který obrátil všechny hranaté kamínky špičkou nahoru, nabrousil skaliska a zavál je pískem a moře odfoukl o dvě míle dál, takže jsem se musel, celý rozklepaný, brodit v šesti palcích vody. A když jsem se konečně doplížil k moři, bylo nevlídné a chovalo se uraženě.

Chytila mne velká vlna a posadila mne, jak nejtvrději to šlo, sedací částí na skálu, která jako by tam číhala zrovna na mne. A než jsem stačil vyrazit „Au!“ a zjistit, co se děje, vlna se vrátila a odnesla mne doprostřed oceánu. Začal jsem usilovně plavat ke břehu a přemýšlel o tom, zda ještě někdy spatřím domov a přátele, a že jsem měl být, když jsem byl malý hoch, hodnější na svoji mladší sestřičku. A když už jsem se vzdal veškeré naděje, vlna opadla a nechala mne rozplácnutého na písku jako nějakou mořskou hvězdičici; když jsem vstal a rozhlédl se, zjistil jsem, že jsem bojoval

o život v hloubce dvou stop. Doskákálem zpátky, oblékl jsem se, doplížil se domů a přesvědčoval sám sebe, že se mi to líbilo.

Když jsme o tom teď mluvili, dohodli jsme se, že si každé ráno půjdeme dlouze zaplavat.

Jiří nám líčil, jak je to krásné, probudit se za časného jitra na lodi a ponořit se do průzračné vody. Harris řekl, že nic nedodá člověku větší chuť k jídlu než plavání před snídaní. Jiří odvětil, že pokud by to mělo znamenat, že by Harris jedl ještě více než obvykle, pak protestuje a žádá, aby se nekoupal vůbec.

Řekl, že i tak to bude pěkná dřina táhnout proti proudu dostatek jídla pro Harrise.

Namítl jsem, že bude mnohem příjemnější mít Harrise na lodi v dobrém rozmaru, a to i za cenu, že budeme muset vzít o pár centů jídla navíc; Jiří to připustil a své námitky proti Harrisovu koupání vzal zpět.

Nakonec jsme se rozhodli, že si vezmeme osušky tři, abychom nemuseli jeden na druhého čekat.

Co se týká oblečení, Jiří řekl, že dva flanelové obleky by měly stačit, že si je, pokud by byly špinavé, můžeme vyprat v řece. Zeptali jsme se ho, jestli už někdy pral flanelový oblek v řece, a on odpověděl: „Ne, já jsem to nezkoušel, ale znám pár mládenců, kteří to zkusili, a docela to šlo.“

A Harris i já jsme byli takoví slaboši, že jsme přesvědčili sami sebe, že určitě ví, o čem mluví, a že tři úctyhodní mladí mužové bez postavení a vlivu a bez praktických zkušeností s praním jsou opravdu schopni vyprat své košile a kalhoty kouskem mýdla v Temži.

V příštích dnech, ale to už bylo příliš pozdě, jsme přišli na to, že Jiří je mizerný podvodník, který o tom neměl vůbec ponětí. Kdybyste ty obleky pak viděli – ale nepředbíhejme, jak se říká v brakové literatuře.

Jiří na nás naléhal, abychom si vzali náhradní spodní prádlo a hodně ponožek pro případ, že bychom se převrhli a museli se převléknout, a také hodně kapesníků, které bychom mohli použít jako utěrky, a také pár kožených bot a gumáky pro případ převrnutí.

